

Wprowadzenie

„Odpowiednie, zintegrowane i niezawodne sieci energetyczne to nie tylko podstawowy warunek realizacji celów polityki energetycznej UE, ale również warunek realizacji strategii gospodarczej UE. Rozwój naszej infrastruktury energetycznej pozwoli UE nie tylko zapewnić prawidłowo funkcjonujący wewnętrzny rynek energii, ale zwiększy też bezpieczeństwo dostaw, umożliwi integrację odnawialnych źródeł energii, zwiększy efektywność energetyczną oraz zapewni konsumentom korzyści wynikające ze stosowania nowych technologii i inteligentnego wykorzystania energii” – głosi komunikat Komisji Europejskiej „Priorytety w odniesieniu do infrastruktury energetycznej na 2020 r. i w dalszej perspektywie – plan działania na rzecz zintegrowanej europejskiej sieci energetycznej”¹. Wskazane sfery oddziaływania budowy i funkcjonowania infrastruktury energetycznej *de facto* pokrywają się z celami unijnej polityki energetycznej. Co więcej, nawiązują one do elementów powszechnie utożsamianych z pojęciem bezpieczeństwa energetycznego, jakkolwiek pojęcie to, w świetle jego coraz powszechniejszego użycia w obliczu zdarzeń kategoryzowanych jako zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego, często staje się obecnie bardzo nośnym słowem-kluczem o bliżej niesprecyzowanym zakresie znaczeniowym.

Pojęcie **transeuropejskich sieci energetycznych** nie doczekało się satysfakcjonującej, wyrażonej wprost definicji w prawie pierwotnym ani w prawie pochodnym Unii Europejskiej. Obecnie obowiązujące rozporządzenie w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej² definiuje bowiem infrastrukturę energetyczną jako „wszelkie materialne urządzenia lub obiekty należące do kategorii infrastruktury energetycznej, które znajdują się na terytorium Unii lub łączą Unię z jednym państwem trzecim lub większą ich liczbą” (art. 2 pkt 1 rozporządzenia), co samo w sobie nie może być przydatne jako definicja *idem per idem*. W tym kontekście bardziej pomocny jest zakres stosowania poprzednio obowiązującej decyzji ustanawiają-

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Priorytety w odniesieniu do infrastruktury energetycznej na 2020 r. i w dalszej perspektywie – plan działania na rzecz zintegrowanej europejskiej sieci energetycznej”, COM(2010) 677, wersja ostateczna.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 347/2013 z 17.4.2013 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, uchylające decyzję Nr 1364//2006/WE oraz zmieniające rozporządzenia (WE) Nr 713/09, (WE) Nr 714/09 i (WE) Nr 715/09 (Dz.Urz. UE L 115, s. 39 ze zm.).

cej wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych³ określony w jej art. 2, jakkolwiek przepis ten wymienia wyłącznie instalacje i urządzenia pozostające w zakresie sieci elektroenergetycznych oraz gazowych. Z kolei w rozporządzeniu w sprawie zgłaszania Komisji projektów inwestycyjnych dotyczących infrastruktury energetycznej w Unii Europejskiej⁴ pojęcie infrastruktury zdefiniowano jako „wszelkie instalacje lub części instalacji związane z produkcją, przesyłem i składowaniem, w tym połączenia międzysystemowe między Unią a państwami trzecimi” (art. 2 pkt 1 rozporządzenia Nr 347/2013). Natomiast w polskiej ustawie PrEnerg⁵ pojęcie sieci zostało zdefiniowane jako „instalacje połączone i współpracujące ze sobą, służące do przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii, należące do przedsiębiorstwa energetycznego” (art. 3 pkt 11 PrEnerg). Z kolei zwrot „instalacje” oznacza urządzenia techniczne stosowane w procesach energetycznych z układami połączeń pomiędzy nimi (art. 3 pkt 9 w zw. z art. 3 pkt 10 PrEnerg). Wydaje się, że złotym środkiem – w odniesieniu do próby zrekonstruowania definicji normatywnej – byłoby objęcie zakresem pojęcia **transeuropejskich sieci energetycznych** kategorii infrastruktury wymienionych w załączniku II do obecnie obowiązującego rozporządzenia Nr 347/2013 w powiązaniu z cytowaną definicją infrastruktury energetycznej z tego rozporządzenia, w szczególności zaś z jej drugą częścią („urządzenia lub obiekty (...) które znajdują się na terytorium Unii lub łączą Unię z jednym państwem trzecim lub większą ich liczbą”). Pewną wskazówką może być również postanowienie art. 4 ust. 1 lit. c rozporządzenia Nr 347/2013, który wskazuje, że dla zakwalifikowania danego przedsięwzięcia jako projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania projekt taki musi spełniać „którekolwiek z następujących kryteriów: (i) dotyczyć przynajmniej dwóch państw członkowskich, przebiegając bezpośrednio przez granicę dwóch lub większej liczby państw członkowskich; (ii) jest usytuowany na terytorium jednego państwa członkowskiego i ma znaczące skutki transgraniczne określone w załączniku IV pkt 1” (kryteria dotyczące zdolności przesyłowej, mocy, napięcia etc.); „(iii) przebiega przez granicę przynajmniej jednego państwa członkowskiego i jednego państwa należącego do Europejskiego Obszaru Gospodarczego”. Wydaje się, że cytowany fragment stanowi adekwatną definicję słowa „transeuropejskie”, zważywszy na to, że przedrostek „trans” o łacińskim źródłosłowie zazwyczaj tłumaczy się jako „na drugą stronę”, „z drugiej strony (czegoś)”, „(po)za (coś, czymś)”, „(po)przez (coś)”. Dla celów niniejszej pracy użyteczne wydaje się podjęcie próby skonstruowania definicji doktrynalnej transeuropejskich sieci energetycznych – w ocenie autorki, **transeuropejskie sieci energetyczne można zdefiniować jako instalacje, któ-**

³ Decyzja Nr 1364/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 6.9.2006 r. ustanawiająca wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylająca decyzję 96/391/WE i decyzję Nr 1229/2003/WE (Dz.Urz. UE L 262, s. 1).

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 256/2014 z 26.2.2014 r. w sprawie zgłaszania Komisji projektów inwestycyjnych dotyczących infrastruktury energetycznej w Unii Europejskiej, zastępujące rozporządzenie Rady (UE, Euratom) Nr 617/2010 oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) Nr 736/96 (Dz.Urz. UE L 84, s. 61).

⁵ Ustawa z 10.4.1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 220 ze zm.).

rych transgraniczny charakter wyraża się bądź to w ich przebiegu przez granice poszczególnych państw członkowskich czy granice Unii Europejskiej, bądź też w ich kluczowym znaczeniu na skalę Unii Europejskiej albo co najmniej dwóch państw członkowskich. W tak określonych ramach, niniejsza praca koncentruje się w szczególności na infrastrukturze przesyłowej. Już pobieżna analiza aktów prawnych Unii Europejskiej pokazuje bowiem, że w zakresie transeuropejskiej infrastruktury energetycznej podstawowe znaczenie przypisywane jest sieciom przesyłowym (dotyczy to w szczególności wsparcia inwestycji jako projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania).

O ile pojęcie bezpieczeństwa energetycznego będzie przedmiotem szerszej analizy w dalszym toku rozważań, o tyle za celowe należy uznać wyjaśnienie w tym miejscu pojęcia **prawnych instrumentów** na potrzeby niniejszej pracy. **Za prawne instrumenty bezpieczeństwa energetycznego autorka uznaje mechanizmy mające swoje źródło w obowiązujących i przedmiotowo istotnych regulacjach prawnych, przyczyniające się do zagwarantowania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa energetycznego, pojmowanego w sposób kompleksowy. Są to zatem instytucje kreowane w różnych aktach prawa pochodnego Unii Europejskiej, związanych w szczególności z jej wieloaspektową polityką energetyczną oraz polityką w dziedzinie środowiska naturalnego.** Ponieważ przedmiotem badań w ramach niniejszej pracy jest zarówno etap budowy, jak i funkcjonowania transeuropejskich sieci energetycznych, z natury rzeczy zwiększa się spektrum instrumentów, które zostaną poddane analizie. Ze względu jednak na określone ramy pracy, pominięte zostaną instrumenty oddziałujące na kwestię bezpieczeństwa energetycznego jedynie w sposób nieznaczny, a uwzględnione zostaną te, których znaczenie jest w tym kontekście istotne.